

5. PLENARNA DISKUSIJA O ZAKLJUČCIMA POJEDINIH RADNIH GRUPA

(Četvrti dan, 29. siječnja, prije i poslije podne)

Plenarnu diskusiju kojoj je prisustvovalo oko 700 svećenika i nekoliko laika otvorio je u 9,00 sati dekan Bogoslovnog fakulteta i predsjedatelj Tjedna dr J. Tomislav ŠAGI-BUNIĆ. U svojim uvodnim riječima osvrnuo se na protekli rad i dao upute za plodniji razvoj diskusije. Kao i lanske godine, i ove je godine naglasio potrebu međusobne tolerantnosti u diskusijama i zamolio sudionike da nitko ne prekorači 3 minute u svom intervenciji, jer će ga u protivnome morati prekinuti. Treba:

— dati svakome mogućnost da dođe do riječi i da svojim savjetima i prijedlozi pomogne zajednici;

— priznati svoju ograničenost i relativnost u pogledu tako složene problematike;

— raspravljati o problemima, o stvarima, a ne o osobama. Ne treba nikoga napadati i ne treba samo svugdje tražiti krivce (*svoj alibi*);

— u diskusiji je potrebno dati konkretne, sržne, sažete i već formulirane prijedloge. Naše rezolucije žele da budu neki korak naprijed prema uspjehu u rješavanju naše problematike;

— što se tiče samog redoslijeda diskusije treba primijetiti ovo: najprije se diskutira nacrt rezolucije općenito (in genere), a onda se ide na pojedinosti. Ako netko misli da je tekst rezolucije tako loše sačinjen da ga nitko više ne može ispraviti i da ne može biti polazište diskusije, onda mora uži odbor radne grupe ponovno formulirati rezoluciju.

Poslije svojih uvodnih riječi predsjedatelj je predložio da gospodin Živko KUSTIĆ zajedno s njime i s tajnikom predsjedatelja diskusiji da bi svojim vještim i stilskim spremnim formulacijama pomogao diskusiji. Plenum je prihvatio ovaj prijedlog. Nato je predsjedatelj pozvao voditelje prve radne grupe da pročitaju rezoluciju svoje radne grupe.

1. radna grupa: *Metode stvaranja zajednice*

Tekst rezolucije

Radna grupa koja je raspravljala o metodama stvaranja zajednice složila se o sljedećem:

1. Nastojala je odrediti sam pojam kršćanske zajednice:

a) to je zajednica vjere u Krista uskrsloga

b) pripadnost njoj očituje se najeminentnije u liturgijskom skupu, tj. u slavljenju Euharistije i ostalih znakova vjere (sakramenata)

c) nije određena toliko teritorijem, koliko mjestom liturgijskog okupljanja.

d) sudjeluje u Kristovu poslanju naviještanja radosne vijesti spasenja u svim ljudima, prvenstvo na teritoriju gdje je razasuta kao sol.

2. U sadašnjoj konkretnosti naše Crkve zajednica se u stanovitoj mjeri ostvaruje i očituje na razini župe (što se osobito vidi na selu), ali i na drugim mjestima liturgijskog okupljanja (što osobito dolazi do izražaja u gradovima).

3. Dosadašnju pravnu strukturu župe treba ovako premisliti:

a) da se dade legalnost i zajednicama na drugoj razini, dok se ne radi o raslojavanju zajednice

b) da se omogućuje i potiče kako bi se dosadašnje župe supstrukturirale u manje liturgijske skupove sa svojim predsjedateljima, koji ne moraju uvijek biti prezbiteri ako se ne radi o slavljenju Euharistije.

4. U sadašnjoj situaciji naših župa treba računati na činjenicu da su to više sociološko-nacionalno-mjesne zajednice nego zajednice vjere, te u obnoviteljskom nastojanju treba prihvatiti one načine koji pogoduju buđenju i okupljanju u vjeri.

5. U svim obnoviteljskim nastojanjima (liturgijskim, karitativnim itd.) treba ići za tim da zajednica izrasta kao subjekt (nosilac prava i dužnosti). To znači: a) da suodlučuje u pitanju svoga života i orga-

niziranja, b) da može imati svoju vlastitu fizionomiju, tj. različitost s obzirom na druge zajednice, čuvajući jedinstvo vjere i univerzalnost zajedništva.

6. Izgradnja zajednice ima svoj početak i hrani se Riječju i Euharistijom, pa se zato mora liturgijskom skupu omogućiti stvaran dijalog, te se u tom smislu mora oblikovati služba riječi, napose propovijedanje kao i bratski razgovori u stilu starokršćanske agape.

7. Već postoje neka iskustva župnih vijeća te nadalje sve više treba nastojati da ona budu stvaran izraz samosvojnosti zajednice te zato ta vijeća po mogućnosti neka participiraju na moći odlučivanja.

8. Uznastojati da što prije zajednica može imati udjela u izboru svoga prezbitera i ostalih službenika. Metoda udjela zajednice može biti putem natječaja u kojem odlučuje župno vijeće (i eventualno drugi susjedni prezbiteri) u zajednici s biskupom, odnosno kojom drugom demokratskom metodom.

9. Obveze materijalne naravi zajednice prema svome prezbiteru i drugim službenicima ona mora izvršavati u okvirima njihovih normalnih životnih potreba i mogućnosti same zajednice. Ova je obveza stvarna i mora se ostvarivati na doličan način kako je to uobičajeno uopće u društvu. U specifičnim slučajevima, kada neka zajednica ne bi mogla nositi tu obavezu, trebat će biskup uz solidarnost drugih zajednica priskočiti u pomoć.

10. Svjesna se zajednica mora brinuti prema potrebama svoje djelatnosti da ima dovoljan broj specijalnih službenika (katehista, administratora, vođa pjevanja itd.), te se za njihovo stručno usavršavanje i uzdržavanje također brine.

11. Da može zajednica ispravno funkcionirati prezbiter (i drugi službenici) ima obveza prema njoj. On mora biti stručno spreman i savjesno zauzet za život i rast zajednice, što će pokazati angažiranošću i nesebičnom prisutnošću u njoj.

Zajednica se neće moći niti stvarati niti živjeti ako se i prezbiteri sami i biskupi stvarno ne zauzmu za svoju vlastitu preformaciju. Tome mogu dobro poslužiti radni sastanci svećenika i ostalih službenika zajednice. Kao i poraditi na osnivanju prezbiterijskih tribina.

12. Radi bolje i obuhvatnije svećeničke službe, prilagođene potrebama našega vremena, koje traži podjelu i specijalizaciju rada, a u duhu II vat. sabora, koji preporuča veću međusobnu pastoralnu, duhovnu, materijalnu i osobnu pomoć prezbitera u zajedništvu života, rada i ljubavi, predložimo ekipni rad gdje je to potrebno i moguće. Time bi se možda mogao riješiti dosadašnji odnos župnik—kapelan i ostali. Ostvarenje tog ekipnog rada iziskuje istraživanje i tehniku raspodjele službi tako da se ne naruši jedinstvo zajednice i poštivanje međuljudskih odnosa samih članova ekipe. Molimo da biskupi ozbiljne pokušaje takvog pastoralnog rada sa simpatijom prime i podrže.

13. Kao što u metodi stvaranja kršćanske zajednice nužno ulazi u igru narod i prezbiter, svjesni smo, da nužno ulaze i redovnici koji pastoralno rade u jednoj biskupiji, kao i sam biskup. Zato je na skupu govoreno o razjašnjenju suradnje redovničkog i biskupijskog klera; tu je ujedno pokrenuto i pitanje redovničke egzempcije. S tim u vezi redovnici su predlagali da bi se lakše odrekli egzempcije kad bi se biskup birao.

Odmah na početku Bono ŠAGI je predložio da se rezoluciji naknadno doda slijedeći uvod: »S obzirom na naslov METODE STVARANJA ZAJEDNICE moglo se očekivati da će radna grupa razraditi metode koje bi se mogle jednostavno početi izvršavati. No rad grupe mogao se zadržati tek na samom polazištu izgrađivanja zajednice, na onim više strukturnim elementima što se moraju uočiti prije svakog dušobrižnikova nastojanja u smjeru izgrađivanja zajednice.«

Pošto je dr Josip LADIKA pročitao tekst rezolucije, predsjedatelj Tjedna dao je na glasanje plenumu uvodni dodatak što ga je predložio Bono ŠAGI. Plenum je taj uvod prihvatio.

Prvi se u diskusiji javio za riječ Krešimir BORKOVIĆ, dušobrižnik iz Dubrave (Zagreb) predlažeći da rezoluciju treba u cjelini odbaciti jer, prvo, ne odgovara naslov sadržaju ni sadržaj naslovu i, drugo, čitav drugi dio (9—12, dakako, dolaze u pitanje i neke točke u prvom dijelu) mogao bi se tako razdijeliti da pojedini odlomci budu prebačeni u rezolucije drugih radnih grupa (na primjer u rezoluciju o ekonomskom položaju svećenika, tipovi svećenika i kolegijalitet svećenika). Poteškoća ostaje i onda kad se uzme u obzir danas predloženi uvod koji dakako mnogo mijenja samu rezoluciju. Ona nam naime ne pruža nikakve metode, premda nosi taj naslov. Predsjedatelj daje riječ predsjedniku radne grupe Boni ŠAGIJU da obrazloži rezoluciju. B. Šagi izjavljuje da su oni bili svjesni da će se rezolucije u nekim točkama ponavljati, jer je takva zajednička tema Tjedna. Učinili su sve moguće da izbjegnu ona pitanja koja se izravno obrađuju u drugim rezolucijama. Što se tiče *naslova*, mora priznati, da je on nezgodno postavljen. No nismo ga postavili mi. A što se *metoda* tiče, vara se ili pogrešno shvaća sam pojam metode (put) onaj koji misli da ovdje nije dana baš nikakva metoda. Kako je rečeno u uvodu, mi nismo mogli dati gotove recepte koje bi netko mogao primjenjivati, no dali smo jedan »procedimento« za stvaranje zajednice. Njemu odgovara Krešo BORKOVIĆ da se slaže s time da je ova rezolucija odlično polazište za stvaranje zajednice, no ona ne odgovara naslovu koji je postavljen. Radna grupa se trebala držati onih okvira koje im je postavio naslov.

U vezi s ovim pitanjem rekao je o. BRAJČIĆ da je sličan tekst posve drugog sadržaja bio predložen komisiji BK za nauk vjere. Taj je tekst bio iste duljine i za nj smo utrošili četiri sata diskusije prijedodne i četiri sata poslije podne da bismo mogli dati sud o njemu. Prema tome ni mi ovdje skupljeni ne možemo zbog kratkoće vremena dati savršeni sud. Preporučuje se da se ovoj i ostalim rezolucijama stavi »nota praevia«: koji je valor, koja je radna metoda, koja je težina naše odluke i tako dalje. Predsjedatelj mu odgovara da je ovaj tekst rezolucije drugačijeg karaktera nego onaj teološke komisije BK. Tekst Komisije za nauk vjere pri BK izrađuje se da ga BKJ iznese kao svoj vlastiti, dakle da ima učiteljski karakter i da iza njega stanu biskupi Jugoslavije, a naš je tekst samo tekst grupe svećenika koja sudjeluje u radu svećeničkog Tjedna. Posređuje prof. Josip KOLANOVIĆ, župnik iz Zatonja, i kaže: Ja prihvaćam ovu rezoluciju, jer se ovdje doista radi o pravoj metodi, odnosno putu da se stvori mjesna zajednica. Što se tiče primjedbe. o. BRAJČIĆA velim da su rezolucije bile rađene u velikim grupama ljudi, mislim da je u ovoj grupi bilo oko 160 sudionika Tjedna. Ne možemo potcijeniti rad tih ljudi niti možemo razglabati svaku riječ, nego moramo rezultate njihova rada prihvatiti i dati primjedbe samo na ono s čime se ne slažemo.

Slično brani rezoluciju i dr. B. DUDA s tvrdnjom da su u toj rezoluciji ponovljene neke osnovne koncilske smjernice za stvaranje kršćanske zajednice. Što se tiče ponavljanja nekih elemenata jedne rezolucije u drugoj rezoluciji predlaže da se u drugim rezolucijama izbací ono što je u ovoj rečeno. Predlaže da se prijeđe k pojedinim točkama. Na sličan način brani rezoluciju svećenik Josip FRKIN, župnik u Botincu (Zagreb), tvrdeći da ponavljanja samo dokazuju kako smo stvar promatrajući iz više aspekata uvijek jednako ocijenili.

Mijo IVANIŠEVIĆ iz Splita zamjera naslovu rezolucije, jer on ne odgovara. Trebalo bi staviti naslov: METODE STVARANJA MJESNE ILI OSNOVNE ZAJEDNICE, a ne KRŠĆANSKE jer je ovo preširok pojam. Cijeli je duž rezolucije previše kulturalan, liturgijski. Zajednici Crkve mogu pripadati sv ljudi koji možda ne sudjeluju u svim liturgijskim činima. Na taj prigovori odgovara Bono ŠAGI: Mi smo svugdje izbjegavali riječ CRKVA kao mjesto okupljanja te smo tražili konstitutivne elemente koji stvaraju zajednicu.

Nakon ove diskusije o rezoluciji »in genere« predsjedatelj daje rezoluciju na glasanje: da li ona može biti polazište za diskusiju. Plenum je rezoluciju prihvatio (protiv rezolucije bio je samo jedan sudionik).

Diskusija o pridodanom uvodu

Za riječ se javio jedino Jakob MAMIĆ koji je rekao da bi trebalo mjenjati i uvod ako mijenjamo naslov. Plenum je prihvatio ovaj uvod.

Diskusija o 1. a, b, c, d.

Prvi se javio za riječ Sabin RUMENJAK koji predlaže za točku 1b ovu formulaciju: »pripadnost njoj očituje se početno primanjem sakramenta sv. krštenja, a najeminentnije se očituje u liturgijskom skupu...«. Tihomir ZOVKO, dominikanac iz Rijeke, predlaže za istu točku ovu formulaciju: »pripadnost njoj očituje se najeminentnije svjedočanstvom života koje se simbolizira, uprisutnjuje i realizira u liturgijskom okupljanju.« Ako se ova formula lacija ne prihvati, primijetio bih da je tu ipak nešto bitno izostavljeno, naime svjedočanstvo života i simbolika. Mi smo se i dosad okupljali, a u životu se to nije očitovalo.

Na ove prigovore odgovara Bono ŠAGI da se ovdje ne govori kako se ulazi u zajednicu, nego kako se zajednica ostvaruje. Što se tiče svjedočanstva života: to bi se moglo uzeti u obzir, ali ne kao znak pripadnosti zajednici, jer bismo onda morali isključiti grešnike. Zato predlažem da se »svjedočanstvo života« uključi u 1d.

Mijo IVANIŠEVIĆ predlaže za 1b ovu formulaciju: »Pripadnost njoj očituje se u međusobnoj ljubavi, jer je Krist rekao: »Po tome će znati da ste moji učenici, ako se međusobno ljubite«. Predsjedatelj predlaže formulaciju: »...u liturgijskom skupu i međusobnoj ljubavi koja iza toga raste.« Prof. Josip KOLANOVIĆ naglašava da treba razlikovati pripadnost u njezinoj stupnjevitosti. Predlaže da se »svjedočanstvo života« unese u 1d: »...u naviještaju radosne vijesti spasenja svim ljudima i daje svjedočanstvo svojeg života...«. Tako je naime naglašen i liturgijski karakter i izraz tog oblikovanja u stvarnom životu. Ako bismo naime »savršen život« htjeli staviti u »pripadnost«, upali bismo među donatiste.

Pero LOVASEN apelira na predsjedatelja s molbom da bude autoritativniji a sudionici definitivniji i kraći, jer »tempus urget«.

Predsjedatelj daje na glasanje točku 1a i plenum je prihvaća (uzdržava se jedan). Prijedlog Jerka FUČAKA da se u točku 1a unese formulacija: »...Krista uskrslog koji u toj zajednici živi i djeluje« plenum nije prihvatio.

Točka 1b

Plenum ju je prihvatio (protiv jedan, uzdržavaju se 3) s time da se nakon riječi »slavljenju euharistije« dodaju riječi »iz koje se rađa međusobna ljubav«.

Točka 1c

Prihvaćena bez posebne diskusije.

Točka 1d

Prihvaćeno s time da se iza riječi »...vijesti spasenja...« dodaju riječi »riječu i djelom«.

Točke 2—4

Plenum je prihvatio ove točke bez posebne diskusije s time da se točka 3 stilski dotjera.

Točka 5

Tihomir ZOVKO predlaže da se umjesto riječi »suodlučuje« stavi riječ »odlučuje«. Ako naime ostavimo riječ »suodlučuje«, onda se misli da netko drugi (npr. biskup, koji je izvan mjesne zajednice) odlučuje, a zajednica ispada kao neki akcident, a ne subjekt. A ipak zajednica ima kao subjekt u sebi potenciju da odlučuje u organiziranju svojeg života i svoje fizionomije. Na to predsjedatelj upozorava da moramo imati obzira prema postojećem pravu: ipak biskup šalje svećenika u zajednicu. Na to Zovko primjećuje da je to pravo sada u diskusiji. Posreduje Nikola IVEROVIĆ, župnik u Žabnu, koji se zalaže za to da ostane riječ »suodlučuje«: biskupu moramo ostaviti da on prvi odlučuje, a s biskupom možemo onda i mi imati dosta široku demokraciju. Slično misle i M. BURJAN i M. VUKOV. U glasanju plenum se odlučio za formulu »suodlučuje« (protiv: 7, suzdržalo ih se 6).

Točke 6 i 7

Prihvaćene su bez posebne diskusije.

Točka 8

U diskusiji ove točke posreduju zagrebački nadbiskup Franjo KUHARIĆ: neka se o ovim stvarima razmišlja sa šireg aspekta i o konkretnostima života.

Kratko: kažem da biskup treba ekonomično organizirati podjelu svećenika. Ako usvojimo načelo izraženo u toj točki, onda su biskupu sasvim svezane ruke. Nijedna župa neće pustiti svećenika iz svoje sredine, makar on tamo nije dovoljno apliciran. A opet svaka najmanja župa zahtijevat će svećenika po svojoj želji. Prof. Josip KOLANOVIĆ priznaje opravdanost poteškoća koje tu nastaju, ali misli da predloženi način *natječaja* ipak ostaje kao jedna mogućnost: za jednu određenu župu koja traži sebi prilagođeni lik svećenika natječe se više svećenika. Ako se imenuje župnik samo *odozgo*, onda župna zajednica više nije subjekt, nego nešto čime se manipulira. Bono ŠAGI na to obrazlaže ovu točku. Da bi se izbjeglo manipuliranje nekog svećenika sa župnom zajednicom, trebao bi se biskup porazgovoriti s Vijećem prezbitera i treba sačuvati pri tom *voljnost* pojedinih svećenika. Tako bi se naime izbjegle mnoge gužve koje nastaju uslijed premeštaja prezbitera. B. DUDA primjećuje da ova formulacija doduše izražava određenu potrebu Crkve ali je u stilizaciji nedomišljena, osobito u drugom dijelu. A to s toga, jer se na ovom Tjednu nije dovoljno proučavao kolegijalitet svećenika s biskupom. Uznastojati treba da se prouče sve mogućnosti koje bi zajednica mogla imati u izboru svog prezbitera. Predsjedatelj na to odgovara da ovdje nije u pitanju dogma nego praksa: nekoć je već tako bilo u Crkvi. Franjo JURAK prihvaća t. 8 i misli da su biskupu vezane ruke baš u suprotnom slučaju: kad se savjetuje sam ili s uskim krugom ljudi, nije toliko slobodan kao onda kad se s mnogima savjetuje. Grga ŠIKIRIĆ, župnik u Splitu, upozorava da bi svećenici morali tako odgajati svoje vjernike da biskup može imati slobodne ruke u imenovanju prezbitera.

U diskusiji posreduje biskup Mijo ŠKVORC s primjedbom da t. 8 kolida s br. 28 dekreta CHRISTUS DOMINUS koji glasi ovako: »...da bi mogao što prikladnije i pravilnije podijeliti službe među svoje svećenike, skup mora imati potrebnu slobodu pri podjeljivanju služba i nadarbina. Zbog toga se ukidaju sva prava i sve povlastice.« Očito se ovdje misli na stare povlastice. A koje su to nove? Ova t. 8 daje neke nove mogućnosti, mada je formulacija nezgodna. Inače t. 8 kao takva može proći.

Predsjedatelj pita gospodina nadbiskupa KUHARICA da li t. 8 dati na glasanje ili je izbaciti iz rezolucije. Nadbiskup nije a priori za to da se ona izbací, ali želi da se preformulira i da se točno odredi kakvu ulogu ima Vijeće (i koje Vijeće) u odlučivanju raspodjele službi. Živko KUSTIĆ upozorava na sam tekst t. 8: tu nije rečeno da treba *odmah* tu točku provoditi, nego treba UZNASTOJATI... A to se slaže i s prijedlogom gospodina nadbiskupa.

Kanonik STARČEVIĆ misli da tekst rezolucije pretpostavlja strukture i prilike kakve mi ni za 50 godina nećemo imati. On je protiv *natječaja* jer da je to odiozna metoda, a zalaže se za prijedlog B. DUDE da se prostudiraju načini kako bi zajednica imala riječi u imenovanju prezbitera, a ne da ona *jednina* odlučuje. Na to će predsjedatelj: ovo posljednje uopće ne stoji u t. 8, nego su tu spomenuti susjedni prezbiteri i župna vijeća. U diskusiji su još posredovali prof. J. KOLANOVIĆ i Mijo IVANIŠEVIĆ. Nato je predsjedatelj dao t. 8 na glasanje i plenum je točku 8 prihvatio (protiv: 12).

Točka 9

Dr Bonaventura DUDA primjećuje da se u t. 9 radi samo o obvezama zajednice prema prebiteru, a ne i o obvezama jedne zajednice prema drugim zajednicama. On predlaže novu formulaciju koju bismo mogli u tekst unijeti kao točku 9a: »Zajednica u svome rastu ima i materijalnih obveza prema sebi, prema drugim zajednicama i prema široj svojoj zajednici.« Ostali dio teksta mogao bi ostati pod točkom 9b. Taj je prijedlog plenum uvažio (protiv: 1). J. TEMUNOVIĆ, župnik u Somboru, i Franjo JURAK predlažu da se t. 9 prebaci u rezoluciju o »ekonomskom položaju svećenika«. B. DUDA inzistira da se svakako uvaži njegov amandman i da ova točka ostane gdje je sada. Bono ŠAGI tumači da su oni u svojoj radnoj grupi htjeli staviti u svoju rezoluciju i ovaj predmet, ali nisu ulazili u detalje, jer su smatrali da će detalje razraditi ona radna grupa koja se tim predmetom posebno bavila.

Plenum je prihvatio ovu točku (protiv: 1).

Točke 10—12

Prihvaćene su bez posebne diskusije.

Točka 13

B. DUDA predlaže da se drugi dio ove točke drugačije prestilizira. Na Tjednu nije bilo posebnog predavanja o redovnicima i o njihovom odnosu prema svjetovnom kleru kao i o njihovoj suradnji. O tim pitanjima trebalo bi porazmisliti. O tome ima nešto CHRISTUS DOMINUS br. 38. Predlaže da se riječi »redovnici« pridoda i riječ »svećenici« (redovnici-svećenici), da bude tekst jasniji. Presjedatelj predlaže ovakvu formulaciju: »Kao što u metodi stvaranja kršćanske zajednice nužno ulazi u igru narod i prezbiter, svjesni smo, da nužno ulaze i redovnici koji žive i *pastoralno rade* u jednoj biskupiji.« Izostaviti treba riječi »kao i sam biskup« jer je to samo po sebi razumljivo. Drugi dio odlomka neka se prebaci u rezoluciju o kolegijalitetu. DOSLIN predlaže da se riječ »u igru« izbaci kao nepodesna. Plenum je prihvatio ovaj predsjedateljev prijedlog (protiv: 1).

Plenum je izglasao rezoluciju s njezinim amandmanima (protiv: 2 a suzdržao se: 1).

2. radna grupa: Kolegijalitet svećenika

Tekst rezolucije

I. Teološki uvidi

1. U ideji kolegijaliteta sadržana je vrednota koju čitava zajednica Crkve, u određenom smislu, živi na svim svojim razinama. Kolegijalitet ima svoj temelj, s jedne strane, u komunitarnoj naravi Crkve, a s druge, on je po Kristovoj volji u funkciji evangelizacije i spasavanja svijeta. Zato je kolegijalitet dinamična veličina koja omogućava da Crkva kao otajstveno Kristovo tijelo, složno, suradnički, suodgovorno nastavlja Kristovo djelo među ljudima.

2. Premda je pojam kolegijaliteta sadržan već u samoj biti Crkve, zasluga je II vatikanskog sabora da je od njega učinio snažnu eklezijalnu vrednotu. Sabor je istaknuo kolegijalitet kad je raspravljao o funkciji biskupskoga kolegija u odnosu na primat. Iako Sabor nije detaljno razradio sve implikacije sadržaja kolegijaliteta, ipak je ukazao smjer u kojem se danas mogu tražiti daljnje analogne primjene toga fundamentalnog principa Crkve. Sabor se u osvjetljavanju principa kolegijaliteta nadahnua Objavom i izvornom predajom prve Crkve, ali je bio izazvan i »znakovima vremena«, kao što su: demokratizacija, socijalizacija, udruživanje ljudi i sl.

3. Kad je riječ o prezbiterima, oni se ne mogu pravo shvatiti bez relacije »kolegijaliteta«. Prezbiteri su naime povezani s biskupom i međusobno ne samo na temelju sakramenata kršćanske inicijative nego navlastito na osnovi ministerijalnoga svećeništva, u koje ih uvodi sakrament reda. Svojim svećeničkim služenjem, prezbiteri na čelu s biskupom sudjeluju na jedan specifičan način u zajedničkom poslanju Crkve. U izvršavanju tog poslanja, koje je Krist povjerio apostolskom zboru, prezbiteri su biskupu nužni pomoćnici, suradnici i braća, bez kojih Crkva koju predvodi biskup ne može ispuniti svoje misije. Radi toga oni zajedno sačinjavaju jedinstven prezbiterij. U njemu prezbiteri žive i ostvaruju svoje službenje Božjem narodu »kolegijalno«, a to znači u duhu međusobnog povjerenja, poštovanja, sloge, suradnje, solidarnosti, svjedočenja Evandjelja i ljubavi, te dosljedno tome po načelu supsidijariteta uz odgovarajuću suodgovornost i suodlučivanje.

II. Praktični izvodi

U vezi s gornjim, konstatira se:

A. Da je tema »kolegijalitet« svećenika veoma složena, teološki još nerazrađena i nedorečena, ali u kontekstu suvremenih kretanja postaje

sve aktualnija. Zato bi pitanje »kolegijaliteta« trebalo temeljito studijski obraditi. U tu se svrhu »kolegijalitet« predlaže za predmet jednom od narednih teološko-pastoralnih tečajeva za svećenike.

B. Unatoč nedovoljnoj teološkoj razrađenosti teme »kolegijaliteta«, neki se njegovi elementi mogu ipak dosta jasno uvidjeti:

1. Temelj »kolegijaliteta« svećenika jest sakrament reda. Zato, svi oni koji su prezbiteri — bilo dijecezanski svećenici ili redovnici — spadaju punopravno u jedinstveni prezbiterij Crkve.

2. Formacija budućih svećenika mora gajiti svijest i duh »kolegijaliteta«.

3. U izvršavanju zajedničke misije mjesne Crkve (biskupije) sudjeluju svi prezbiteri na čelu sa svojim biskupom »kolegijalno«: u zajedničkom dogovaranju, planiranju, uvidu u zbivanja i kretanja, izučavanju problematike, što sve pretpostavlja i iziskuje temeljito studiranje pastoralnih prilika.

4. Čitavoj toj složenoj stvarnosti treba naći odgovarajuće instrumente, na primjer: radne timove, specijalizirana tijela (stručnjaka), a na određeno vrijeme (npr. jedan ili dva puta godišnje), gdje je moguće, plenarna zasjedanja svećenika biskupije.

5. U tom djelovanju osobito mjesto pripada Prezbiterialnom vijeću, koje mora biti izraz sakramentalne povezanosti, suradnje i suodgovornosti svećenika sa svojim biskupom. Poglavitna uloga Prezbiterialnog vijeća jest da održava stvarno stanje u Crkvi, da ukazuje na problem, potiče traženje prikladnih rješenja, sudjeluje u donošenju važnijih odluka, kao što su: planiranje i organiziranje zajedničkog pastoralnog rada, gradnja i obnavljanje vjerskih objekata, raspodjela službi kao i pravedna razdioba ekonomskih dobara.

6. Smatramo da je zahtjev vremena da i »kolegijalitet« svećenika dođe do izražaja u biranju biskupa mjesne Crkve, kao što je to bila praksa u prvoj Crkvi.

7. Kolegijalitet svećenika bitno uključuje i posebnu solidarnu brigu za subraću u prezbiteriju, ne isključujući ni onih koji su stjecanjem životnih okolnosti prestali vršiti svećeničku službu.

8. Potrebno je da se pojedini prezbiteriji povezuju na planu krajeva u kojima djeluju kao i na nacionalnom planu. Poželjno bi bilo da to povezivanje dovede do stvaranja međubiskupijskih prezbiterijalnih tijela. Tako bi, na primjer, svećenici Crkve među Hrvatima mogli imati svoje Prezbiterialno vijeće na nacionalnom planu. To bi, vjerujemo, doprinijelo kako njihovoj svećeničkoj solidarnosti tako i razvijanju življe kršćanske svijesti i duhovnom okupljanju hrvatskog naroda. A moglo bi pomoći i ravnomjernijoj raspodjeli pastoralnih snaga.

9. Prezbiteri Crkve među Hrvatima morali bi — zajedno sa zastupnicima prezbiterija drugih naroda u SFRJ — imati svoje predstavnike pri Biskupskoj konferenciji.

10. Opća je želja da na ovogodišnjoj Sinodi u Rimu svećenike naše zemlje zastupaju predstavnici koje će oni sami izabrati.

11. Treba odati priznanje i zahvalnost ideji održavanja svećeničkih teološko-pastoralnih tečajeva u Zagrebu koji su u buđenju i razvijanju »kolegijalne« svijesti među svećenicima kod nas odigrali nenadomjestivu ulogu.

Prije nego je Miljenko ŽAGAR pročitao rezoluciju pred plenumom, dr A. BENVIN je pročitao slijedeću napomenu koju predlaže kao uvodnu napomenu već sačinjenoj rezoluciji: »Tekst rezolucije KOLEGIJALITET SVEĆENIKA jest tekst *radne* grupe. Rezolucija nije stoga dokumenat studijske i znanstvene naravi, nego želi u prvom redu pružiti radno polazište za daljnje teološko-pastoralno razmišljanje i produbljivanje«. Plenum je tu napomenu uvažio.

Najprije je plenum izglasao rezoluciju u cjelini, a potom se prešlo na pojedine točke. Prvi dio teksta (I) s točkama 1, 2 i 3 prihvaćen je u cijelosti i u jednodinstvima.

Za točku A drugog dijela (II) veli B. DUDA da je vrlo mudro sastavljena s obzirom na formulaciju »kolegijalitet«: svećenički je kolegijalitet uzet samo »ad instar« biskupskog kolegijaliteta koji je formuliran na Drugom vatikanском saboru. Predsjedatelj prigovora predsjedništvu radne grupe što je predložilo da se kolegijalitet »studijski obradi«: za to bi bio potreban znanstveni simpozij teologa, a ne može to znanstveno obrađivati jedan teološko-pastoralni tjedan. Uostalom, o tome se sada raspravlja na papirskoj inter-nac. teološkoj komisiji u Rimu. Predsjedatelj predlaže da se ta rečenica izostavi, no većina plenuma je za to da ona ostane u tekstu.

Točka B

Brojevi 1—4

Prihvaćeni su bez prigovora .

Broj 5

Otac biskup Mijo ŠKVORC primjećuje da će ovaj broj doći u koliziju s dopisom kardinala Wrighta koji kaže da su pitanja personalnog karaktera izuzeta od Vijeća. Na tu primjedbu odgovara predsjednik radne grupe dr BENVIN da je taj elemenat bio prisuran u diskusiji radne grupe i da su nastojali izbjeći delikatnu formulaciju kao »premještaj«. Uostalom, to je pristup problemu, a ne njegovo rješenje. Htjeli smo svakako unijeti u fokus našeg razmatranja i raspodjelu službi. Prof. Miljenko ŽAGAR primjećuje da se doista dešava da pokoji biskup manipulira s premještajem svećenika kao s figurama na šahovskoj ploči.

Predsjedatelj primjećuje da je radna grupa trebala raspravljati i o delikatnom pitanju: o načinu biranja Vijeća. Na to BENVIN odgovara da je i to sadržano u tekstu: »da izražava stvarno stanje u Crkvi«. Miljenko ŽAGAR naglašava potrebu demokratičnosti u biranju prezbiterijalnog vijeća. A prof. J. KOLANOVIĆ predlaže da se u prezbiterijalno vijeće biraju ljudi koji doista rade u pastvi, a ne kanonici ili svećenici koji rade u centralnim ustanovama. Uzimajući naime te ljude u Vijeće, biskup si automatski osigurava većinu za svaki svoj prijedlog, a naizvan ipak ispada demokratičan.

Predsjedatelj predlaže ovu točku na glasanje s time da grupa naknadno izradi formulaciju o izboru Vijeća. Plenum se s time složio (protiv: 4, uzdržalo ih se: 5).

Naknadno je ova radna grupa predložila slijedeću formulaciju koja je ušla u tekst rezolucije: »...koje će, izabrano od samih svećenika, biti garancija reprezentativnosti prezbiterija mjesne Crkve te održavati sakramentalnu povezanost, suradnju i suodgovornost...« (drugo ostaje kako stoji).

Broj 6

Mijo IVANIŠEVIĆ predlaže ne samo da svećenici dođu do izražaja u biranju svoga biskupa nego da se biskup bira na određeno vrijeme. Predsjedatelj po savjesti ne može taj prijedlog dati na glasanje, jer on ne ulazi u okvir teme: radi se ovdje o kolegijalitetu svećenika. Prof. J. KOLANOVIĆ inzistira da se taj prijedlog ipak dađe na glasanje s time da se ne odredi rok biskupove službe i da se biskupu ne ukida biskupska čast. Uostalom, trebala bi biti i u Crkvi izmjena snaga, rotacija. Otac biskup Mijo ŠKVORC predlaže reizbornost za biskupe. Posreduje dr BENVIN koji veli: mi nismo htjeli taj modalitet o biranju ili trajanju biskupove službe unijeti u tekst, premda je u diskusiji radne grupe bilo i o tome govora. Mislili smo da je dostatno ostati kod pojma biranja biskupa a da se ne ide dalje.

Vinko ŠESNIĆ, dominikanac iz Dubrovnika, predlaže da se upravo ovdje unese ono o egzempciji redovnika. Veli: mi se redovnici ne možemo odrediti egzempcije dok nam se ne osigura sloboda u izboru biskupa jer tu slobodu imamo sada u izboru svojih poglavara. Kad budemo imali, veli Šesni, svi istu slobodu, istu demokraciju, onda će biti mnogo lakše ne boriti se za stari oblik egzempcije.

Predsjedatelj daje br. 6 na glasanje s time da će se naknadno dati prikladna formula koja bi riješila stvar egzempcije. Plenum je broj 6 prihvatio (protiv: 4). Naknadno je BENVIN odgovorio Šesniću da je pitanje egzempcije sadržano već u t. 1. A B. DUDA je Šesniću prigovorio da se nikako ne može

usporediti biranje biskupa s biranjem redovničkih poglavara. Nakon predsjedateljeva izlaganja o tom pitanju plenum se izjasnio da ne stavi u tekst rezolucije rok trajanja biskupove službe. To je pitanje riješeno tako da se u br. 6 na kraju pridodaju riječi: »... u tom slučaju — istakli su redovnici — lakše bi se odrekli svoje egzempcije«.

Broj 7

Prihvaćen.

Broj 8

Svećenik Luka CIRIMOTIĆ iz skopske biskupije smatra ovaj broj vrlo važnim. Naglašava potrebu osnivanja Vijeća na međunacionalnom planu (za kler Jugoslavije). Predsjedatelj podsjeća da takvo vijeće za kler već postoji pri BK. Opasnost je da se pored biskupa osnuje neko posebno tijelo. Dr BENVIN razlaže br. 8: potrebno je da uz Vijeće za kler pri BK postoji još jedno vijeće, odnosno tome slično, tijelo, koje bi bilo birano *odozdo* i koje bi predstavljalo mentalitet, želje i potrebe svećenika i koje bi kršćanski moglo diskutirati s biskupima. Predsjedatelj ističe poteškoću u vezi s tim prijedlogom: da li bi to Vijeće imalo *upravni* ili samo *studijski* karakter. Na prijedlog svećenika COLAKOVIĆA da se to Vijeće poveže s prezbiterima cijele Jugoslavije, odgovara dr BENVIN da u br. 8 nije ništa rečeno o Vijeću na planu cijele Jugoslavije (to se spominje u br. 9), nego samo o Vijeću na planu Hrvatske.

Bono ŠAGI predlaže neki novi naziv za takvo tijelo, jer već dosta Vijeća imamo i jer »Vijeće« sugerira pravni, odnosno upravni karakter. Taj novi naziv mogao bi biti na primjer sindikat, udruženje ili slično. Benvin odgovara da se ne radi toliko o imenu nego o stvari: BK bi ovu potrebu dijaloga sa svećenicima doista morala uzeti u obzir. IVANIŠEVIĆ predlaže da to tijelo doista proizađe *odozdo* i da ostane unutar granica jedne republike (npr. Hrvatske).

Đđica Marija GRGIĆ upozoruje da takvo tijelo za kler već imamo kod BK kao Vijeće za kler, a biskup ARNERIĆ, predsjednik tog Vijeća pri BK, priznaje da je doista u br. 8 istaknuta nova ideja. Prof. J. KOLANOVIĆ primjećuje da su članovi tog Vijeća za kler birani *odozgo*, a treba naći ključ za biranje *odozdo*: Vijeće za kler trebaju birati sami prezbiteri. ARNERIĆ se zalaže za osnivanje jednog takvog tijela (vijeća), kakvo predlaže br. 8, na *metropolitanskom* planu, jer je — misli on — na nacionalnom planu teško ostvariti takvu ideju. Franjo JURAK ističe da je velika razlika između Vijeća za kler pri BK i ovog Vijeća o kojem se radi ovdje u br. 8. Potrebno je doista osnovati jedno takvo vijeće na nacionalnom planu, jer se premalo poznajemo, nismo jedinstveni, i imamo toliko zajedničkih problema koje treba rješavati.

Predsjedatelj zaključuje tu diskusiju predlažući da se iza riječi: »... na nacionalnom planu« dodaju riječi »bez prejudiciranja biskupske vlasti«. Plenum je tako formuliranu formulaciju prihvatio.

Broj 9

Prihvaćen bez primjedbi.

Broj 10

Dr BENVIN razlaže ovaj broj. Bilo je pitanje u radnoj grupi, kako ćemo mi svećenici doći do izražaja na jesenskom zasjedanju Biskupske sinode u Rimu. Predložili smo da — prema tome budu li i drugi narodi slali svećenike na sinodu u Rim — pošaljemo i mi izabrane svećenike na Sinodu u Rim gdje će nas oni zastupati.

Na to svećenik Nikola IVEROVIĆ, župnik u župi Zabno, izjavljuje da formulacija t. 10 nezgodno zvuči: kao da naši biskupi nisu dovoljno legitimirani da nas ondje zastupaju (publika negoduje na ovaj intervent). Otac ZOVKO predlaže da se odmah odredi način *kako* birati te prezbitere koji će nas zastupati pri BK (broj 8) i na sinodi u Rimu (br. 10), da bi se onda mogle točke 8 i 10 ostvariti.

Plenum je prihvatio br. 10 (protiv: 5).

Broj 11

Predsjedatelj predlaže da se ovaj broj izostavi. Plenum se s tim slaže. Plenum je potom rezoluciju glasanjem prihvatio u cjelini.

Tekst rezolucije

1. Temeljno poslanje Crkve jest naviještati Radosnu vijest i spasenje, što ga je Krist jednom zauvijek izveo, ostvarivati u svim vremenima i u svim krajevima svijeta. To poslanje izvršuje sav Božji narod, koji je »izabrani rod, kraljevsko svećenstvo, sveti puk, narod određen za Božju svojinu da razglasi slavnja djela onoga koji nas poziva iz tame u svoje divno svjetlo« (1 Pt 2, 2). Međutim, Crkva se u svijetu aktualizira okupljanjem zajednice onih koji vjeruju u Isusa Krista i koji svojim svjedočenjem izvršuju to bitno poslanje Crkve. Danas se zajednica redovito okuplja pod vodstvom prezbitera, koji na poseban način ministerijalnim svećeništvom ima udjela u Kristovu svećeništvu, te saziva, okuplja i predvodi zborovanje vjernika u liturgijskim činima, naročito na euharistijskom slavlju, a živeći u svijetu, povezan sa zajednicom vjernika daje svjedočanstvo Radosne vijesti.

2. Povijesnim razvitkom došlo je do toga da su prezbiteri preuzeli mnoge službe koje nisu specifično prezbiterijske. Tako je crkvena zajednica klerikalizirana (poistovjećivanje Crkve s klerom), a laikat je izgubio svijest o općem svećeništvu i o svome apostolskom poslanju koje mu po Kristu pripada.

Treba stoga posebno naglasiti da mnoge službe koje danas redovito vrše prezbiteri (kao što je služba teologa, katehete, crkvenog administratora, crkvenog pravnika itd.) valja strogo lučiti od specifično prezbiterijske službe. Dosljedno tome, takve se službe prema mjesnim prilikama i mogućnostima mogu na korist zajednice povjeravati i drugim njezinim članovima.

3. Iz svega toga proizlazi da suvremene prilike traže diferencijaciju sadašnje prezbiterijske službe i uvođenje specijaliziranih službi koje će biti međusobno koordinirane. Pripominjemo da organizatorima pastoralna na nekom području (tip velikih župa) ne moraju nužno biti prezbiteri već mogu biti sposobni i za to specijalizirani muškarc i žene. Time ćemo postići da se, uz dosadašnji klasični tip svećenika-župnika, predstojnika jedne institucije, razviju i drugi specijalizirani tipovi vršenja svećeničke službe koji će odgovarati današnjim vremenima. Uz to, klasičan tip svećenika župnika postaje sve manje uspješan u novonastalim društvenim prilikama, koje zahtijevaju specijalizaciju i stručnost, a dosljedno tome ne oduševljavaju mlade ljude, što se naročito osjeća u pomanjkanju svećeničkih zvanja.

4. U svijetu kao i kod nas imamo različitih tipova zajednica: od seoske župe patrijarhalnog načina života, koja sve više i više nestaje, preko manjih župa koje uslijed migracije i turizma mijenjaju svoja tradicionalna obilježja pa do velikih gradskih župa i malih zajednica koje nastaju u urbaniziranim sredinama. Tipove svećenikova služenja za današnje vrijeme treba tražiti u skladu s potrebama tih različitih mjesnih zajednica, jer je prezbiter u službi zajednice. Tip sadašnjeg svećenika-župnika više odgovara ruralnoj sredini, a neadekvatan je suvremenim oblicima urbaniziranog i pluralističkog društva. Nove zajednice traže specijalizirane službe (kateheta, teolog, administrator itd.) koje mogu obavljati i laici, a od prezbitera se poglavito traži da bude animator tih zajednica.

Stoga smatramo da treba, radi poslanja Crkve u ovom svijetu, tražiti tipove svećenikova služenja koji će odgovarati različitim vrstama zajednica koje već postoje ili se stvaraju. Ne možemo unaprijed iscrpno iznijeti »tipologiju« prezbitera, već je u prvom redu potrebno slijediti tokove stvarnoga života, uočivati »znakove vremena« i biti otvoreni potrebama različitih zajednica. Ovdje iznosimo samo neke »tipove« prezbitera koji bi već sada, a naročito — koliko možemo predvidjeti — u budućnosti mogli odgovarati zadaćama Crkve u našem narodu, posebno u urbaniziranoj sredini.

a) *Prezbiter* — župnik koji uz svoju specifičnu prezbitersku službu obavlja i druge službe kao što su katehizacija, pastoral obitelji, administracija i slično. Takav tip prezbitera-župnika je prikladan za mnoge naše sadašnje seoske župne zajednice, a ne vidimo ni po čemu da će u skoroj budućnosti takav prezbiter-župnik postati suvišnim.

— Ipak bi i u takvim zajednicama trebalo promicati specijalizirane službe među laicima (katehizacija, pastoral obitelji, bolesnih, ekonomsko vođenje, gradnja i slično) što se, uostalom, već uvodi namještanjem redovnica-katehistkinja, a što će još više biti omogućeno kad budemo imali specijaliziranih laika za teološko pastoralna pitanja.

— U nekim krajevima bit će shodno uvođenju spontanog ekipnog rada tako da se ti prezbiteri-župnici povezuju i jedni drugima pomažu vršeći svaki od njih određenu specijaliziranu funkciju za više zajednica (npr. katehizaciju određenog uzrasta, pripravu na vjenčanje i sl.).

b) *Razni suvremeni oblici prezbitera:*

(1) Prezbiter koji ima i neko drugo građansko zanimanje.

— takav tip prezbitera naročito je prikladan za veće gradove i uopće za urbanizirane sredine. On je zahtjev pluralističkog i urbaniziranog društva u kojem postoje različite skupine ljudi koje nastupaju prema različitim aktivitetima te traže svoje posebne animatore sa specifičnim likom (zajednice mladih, zajednice studenata, radnika, obitelji i sl.).

— Uz sadašnji tip prezbitera-župnika u velikim gradskim župama potrebni su i prezbiteri koji bi dio svoga vremena stavili u službu zajednice te tvorili prezbiterij jednog područja (velike župe). Takvi prezbiteri uz svoje građansko zanimanje bili bi i predstojnici određenih zajednica te u njima izvršavali bitno prezbiterske službe kao i neke druge specijalizirane službe. Tako bismo dobili različite tipove prezbitera: radnik-prezbiter, liječnik-prezbiter, profesor-prezbiter, inženjer-prezbiter, teolog-prezbiter itd.

— I u nekim seoskim župama prezbiteri bi mogli biti zaposleni u građanskim službama obavljati svoju prezbitersku službu u povjerenim im zajednicama, ili bi mogli svoje sposobnosti i specijalizaciju iskoristiti radeći u drugim zajednicama ili crkvenim ustanovama.

(2) Prezbiter misionarskog tipa

U svakoj dijezeci ili na većem području potrebni su prezbiteri koji bi bili na raspolaganju za izvršavanje specijaliziranih prezbiterskih službi misionarskog značaja kao i za vođenje dijaloga s drugim kršćanskim zajednicama, s nekršćanima i s onima koji ne vjeruju. Takvim prezbiterima potrebno je osigurati primjerenu slobodu djelovanja.

(3) Prema smjernicama Drugog vatikanskog sabora *redovnike-prezbitere* treba uključiti u jedinstven apostolat prezbiterija mjesne Crkve.

(4) Kao što danas postoji obveza da se prezbiter odrekne svoje službe kad je već star, analogno bi trebalo dopustiti da se i sam prezbiter odrekne izvršavanja svoje prezbiterske službe ili da to zajednica zatraži kad postoje za to opravdani razlozi.

(5) Cijeneći karizmu celibata radi kraljevstva nebeskog i poštujući sadašnju praksu Zapadne Crkve, u onim mjesnim zajednicama gdje postoji potreba može se dopustiti, u savezu sa sveopćom Crkvom, ređenje za prezbitere onih oženjenih ljudi koji su svoju vjeru i ljubav životom zasvjedočili. Tip oženjenog prezbitera ne bi se smio nametnuti zajednici, već bi takav prezbiter mogao biti predstojnik zajednice koja ga prihvaća.

5. Svećenike koji su radi ženidbe napustili prezbiterijalnu službu i u crkvenoj zajednici uredili svoj status, treba prihvatiti s kršćanskom ljubavlju i prema mjesnim prilikama uključiti ih u život kršćanske zajednice ako daje svjedočanstvo kršćanskog života.

6. Različiti tipovi prezbitera traže provođenje kolegijaliteta i različite oblike formacije. Smatra se da ta formacija može biti klasična s time da se već za teološkog studija provodi specijalizacija, no potrebno je pristupiti i novom tipu formacije stažiranjem u Božjem narodu te u prezbitersku službu pripustiti zrele i prokušane ljude koji

su svjedočanstvom života i zalaganjem u zajednici dali dokaz svoje vjere. Takvi bi se, prema potrebama zajednice, trebali eventualno doškolovati.

7. Da bi obnova svećeničkog lika bila uspješna i raznovrsnost svećenikova služenja prihvatljiva, trebalo bi prije svega odgajati zajednice vjernika u instinskom evanđeoskom poimanju prezbiterске službe, a posebno u odgovornosti za evangelizaciju koja je poslanje cijele crkvene zajednice.

8. Smatramo da današnje vrijeme svojim razvojem daje potvrdu duhu Evanđelja o međuljudskim odnosima u kojima oni koji zapovijedaju treba da budu služitelji svoje braće. Iz toga slijedi da treba u prezbiterској službi neprestano naglašavati značaj služenja, a ne vlasti, prema onoj Kristovoj: »Jer Sin Čovječji nije došao da mu služe, nego da on služi« (Mk 10, 45) te da svi međusobni odnosi u kršćanskoј zajednici uistinu budu bratski.

Tekst rezolucije pročitao je svećenik Valentin VUK. Bonaventura DUDA izjavljuje da je ova rezolucija dobro sastavljena, ali nije ukoričnjena u našu Crkvu. Nedostaje jedno predavanje (npr. sociološki vid svećenika) koje bi nas pripravilo za diskusiju. Bono SAGI izjavljuje da se rezoluciju može prihvatiti kao polazište diskusije, barem u prvom dijelu, a u drugom dijelu će se učiniti diskusijom neke korekture. K. BORKOVIĆ prigovara dru B. DUDI na prigovor naše nesprenosti za diskusiju tvrdeći da je u toj radnoj grupi radilo oko 200 svećenika pa je prema tome plenum dobrim dijelom pripremljen da o toj rezoluciji diskutira. Stanko WEISSGERBER se slaže s drom DUDOM da je ova rezolucija za nas preuranjena. Smatra da u našem socijalističkom društvu ne bi mogao npr. jedan inženjer biti prezbiter (plenum negoduje).

Nato kanonik STARČEVIĆ obrazlaže nastanak rezolucije. Istina je da nismo imali posebnog predavanja koje bi sistematski obradilo tematiku koju obrađuje naša rezolucija. No mi smo imali temu i našli smo se pred dilemom: ili da se grupa raspadne jer nije dovoljno zrela za diskusiju tog predmeta ili da ipak neke stvari u načelu iznese i da ih prepusti vremenu kroz koje će one sazrijevati. Smatrali smo da je tako velika radna grupa, kao što je bila naša, kadra iznijeti načela koja će potom dozrijevati. Što se tiče pak svećenika-inženjera — o tome ćemo uostalom poslije raspravljati — mogu spomenuti da mi već imamo svećenike inženjere. Svećenik VELINIĆ misli da je ovaj problem veoma složen i kompleksan, trebalo bi ga dobro proučavati. U tome bi trebalo biti realan. Misli da ovaj predmet nije prihvatljiv za diskusiju.

Na neke prigovore protiv predsjedništva ove radne grupe odgovorio je predsjedatelj: nije predsjedništvo Tjedna te ljude skupilo, nego su se slobodno odlučili sudionici Tjedna da se priključe onoj radnoj grupi u kojoj mogu najviše reći. Ova je radna grupa imala temu TIPOVI SVEĆENIKOVA SLUŽENJA ZA DANASNJE VRIJEME i ljudi koji su se u toj radnoj grupi okupili mogli su i bili su kadri o tome doista i nešto reći (pljesak). Prof. J. KOLANOVIĆ je nadodao da su oni odmah na početku rada glasanjem odredili predsjedništvo u koje su ušli kanonik STARČEVIĆ iz Sarajeva i dr I. STIPIČIĆ, predavač na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu. Isto smo tako izglasali predsjedništvo koje je trebalo izraditi rezoluciju: od 170 prisutnih svećenika samo je 10 bilo protiv postojećeg predsjedništva. Prema tome od početka do kraja bila je sačuvana demokratičnost.

Nakon tih primjedbi o samom predsjedništvu sveć. F. JURAK je izjavio da je ova rezolucija *granična* rezolucija cijelog Tjedna i da o njoj ovisi sve. Oni koji znaju čitati znakove vremena i daju se voditi DUHOM koji djeluje i u današnjoj Crkvi osjećaju da treba ući u tu — nazovimo je tako — avanturu ili riskantnost, ako želimo sutrašnjici dati lik svećenika kakav će njoj odgovarati. Što se tiče prigovora da u našem socijalističkom društvu ne može biti inženjer svećenik, primjećujem da mi u župi bl. Marka Križevčanina u Zagrebu već imamo jednu ekipu intelektualaca (inženjer, liječnik, profesor, tehničar, radnik itd.) od kojih bi neki već za koju godinu prihvatili da budu zaređeni za prezbitere.

Rezolucija je potom dana kao osnovni tekst za daljnju diskusiju na glasanje, plenum ju je prihvatio (protiv: 6, uzdržalo ih se: 10).

Točka 1

Dr A. TAMARUT, predavač na VBS u Rijeci, predlaže da se u t. 1 unese neki tekst iz LG kao na primjer onaj s poledine programa o bitnoj razlici ministerijalnog svećeništva od općeg. Plenum nije taj prijedlog prihvatio (osim 7 sudionika).

Točke 2—3

Prihvaćene su bez posebne diskusije.

Točka 4

Uvodna su dva odlomka prihvaćena (protiv: 1, uzdržala se: 2), a diskusija se razvila oko odlomka a) »Prezbiteri-župnici...«, osobito oko upotrebe naziva »prezbiter-župnik«. Nakon raznih prijedloga Kreše BORKOVIĆA (mjesto »župnik« staviti »predvoditelj zajednice«), Bone ŠAGIJA (koji predlaže da se izostavi naziv »župnik«) i Petra SIMICA (koji predlaže naziv »prezbiter profesionalac«), zaključeno je da se riječ »župnik« u tom broju izostavi i da ostane samo riječ »prezbiter« (protiv: 10, a uzdržalo ih se: 6).

Plenum je prešao na diskusiju o odlomku b) *Razni suvremeni oblici prezbitera.*

(1) Prezbiter koji ima neko drugo građansko zanimanje.

Ovo je izglasano bez posebne diskusije. Isto su tako skoro jednoglasno izglasani brojevi (2) i (3).

Diskusija se razvila oko broja (4)

Dr TAMARUT izjavljuje da ne vidi opravdanost ove točke, osim ako se iza nje krije nešto drugo. Prof. J. KOLANOVIĆ obrazlaže opravdanost ovog broja (4). Ima više vrsti prezbitera: npr. prezbiter-inženjer koji se nekoj župi stavlja na raspolaganje za 10 godina. Nakon 10 godina on se zahvaljuje na službi. Može biti i slučaj prezbitera koji je radi ženidbe napustio službu. I on se zahvaljuje zajednici na službi, a zajednica ga treba prihvatiti kao čovjeka i svog brata i uključiti ga u rad koji bi on u župnoj zajednici mogao obavljati.

Bono ŠAGI predlaže da se umjesto formulacije »...odrekne svoje službe kad je već star« stavi formulacija »...odrekne svoje *prezbiterijske* službe u zajednici kad je već star« da se ne bi dobio dojam da dolazi u pitanje sakramentalni karakter svećenika. Ovu je formulaciju plenum prihvatio i glasanjem prihvatio točku (4). Protiv nije bio nitko, a uzdržalo ih se od glasanja sedam.

(5) Karizma celibata i ređenje oženjenih za prezbitere

Dr Josip LADIKA, direktor Glasa Koncila, predlaže da se u tekst unese formulacija koja bi istakla da i u Istočnoj Crkvi postoji celibat. Živko KUSTIĆ odgovara da bi se to moglo prihvatiti s izvjesnom poddistinkcijom budući da tu ipak imade razlike: Istočna Crkva pripušta k ređenju oženjene ljude, a Zapadna ne. Kanonik STARČEVIĆ ne prihvaća prijedlog dra LADIKE, jer bi se tom formulacijom uvelo u tekst baš ono što se htjelo izbjeći. Kad bismo naime formulirali: »Poštujući praksu Zapadne i Istočne Crkve u pitanju celibata...«, rekli bismo da predlažemo da i Zapadna Crkva redovito pripusti k ređenju oženjene ljude, a to nismo htjeli kazati.

Predsjedatelj traži da predsjedništvo radne grupe obrazloži opravdanost te točke: zašto su umetnuli u tekst tu točku o celibatu, a imali su temu TIPOVI SVEĆENIKOVA SLUŽENJA ZA DANASNJE VRIJEME. Kanonik STARČEVIĆ obrazlaže opravdanost te točke. Komisija III radne grupe sačinila je rezoluciju na temelju diskusije koja se vodila u radnoj grupi. A o pitanju celibata su se vodile žučne diskusije. Da smo mi to pitanje mimoišli u rezoluciji, apsolutno ne bismo dobili »placet« svoje radne grupe za rezoluciju. To nipošto ne znači da točka (5) označava stav svakog pojedinog u radnoj grupi i da plenum tu točku mora prihvatiti. No kad je već bilo postavljeno pitanje celibata, onda predsjedništvo u stiliziranju tog pitanja nije

išlo ni milimetar od onoga što je već rečeno, odnosno napisano u encikličkom pismu Pape Pavla VI o celibatu i u njegovu pismu kardinalu Villotu.

Nakon toga se javio za riječ prečasni gospodin Slavko KADIĆ, iz Splita, izrazivši sljedećim riječima svoju bojazan i strah u pitanju oženjenih prezbitera: »Stigli smo na najbitnije pitanje ove naše godišnje skupštine (predsjedatelj primjećuje da se s time ne slažem!), pitanje koje duboko tangira svakog svećenika, jer označuje bitnu karakteristiku našeg poziva. A pošto se ovdje počelo tretirati to pitanje na tako lak i jednostavan način, moglo bi se dogoditi nešto fenomenalno za nas Hrvate koji smo poznati u svijetu po mnogim fenomenima. Moglo bi se naime dogoditi da svećenici u jednom času ovdje donesu jednu sudbonosnu odluku koja tangira i njih i cijeli hrvatski narod« (publika negodovanjem odbija ovakav način izlaganja). Na to predsjedatelj pripominje da se ta odluka ne bi mogla donijeti bez biskupa i bez Pape. Kadić inzistira da se ovaj odlomak izbac i da se ne bi nipošto preko noći donijela odluka »da se svećenik mora ženiti«. Plenum ga je s negodovanjem prekinuo a predsjedatelj upozorio da se to uopće ne nalazi u tekstu. Kadić inzistira: »...To je pitanje celibata! Za brak se treba spremiti! Mi bismo ovdje htjeli uvesti brak svećenika putem umaknuća... Svećenik ne može biti oženjen po volji Kristovoj. Krist je svoje apostole rastavio od njihovih žena!« (Plenum se zabavno nasmijao). Kadiću je oduzet mikrofon, jer je govorio izvan konteksta teme i jer je prekoračio određene tri minute. Predsjedatelj mu je zahvalio na izraženom strahu i pripomeni da loše branjena stvar može imati loše posljedice. Papa Pavao VI je napisao encikliku *Sacerdotalis Coelibatus* i on drukčije misli; i Koncil drukčije misli. Uostalom, ne govori se u rezoluciji da bi se mogli ženiti oni koji su već svećenici, nego se govori o tome da bi se pristupilo k ređenju onih ljudi (i oženjenih) »koji su svoju vjeru i ljubav životom zasvjedočili«. Prof. J. BALABANIĆ primjećuje da se u tekstu rezolucije nipošto ne niječe celibat »radi kraljevstva Božjega«, nego se predviđa mogućnost o kojoj je već sam Papa govorio i pisao kardinalu Villotu da bi se i oženjene ljude zaredilo za prezbitere. Pero BULAT misli da se ovdje ipak radi o jednom specifičnom problemu kod nas: takva bi naime mogućnost znatno umanjila zvanja koja već ionako opadaju. Studenti teologije bi se po završetku teoloških studija ženili, sačekali 3—4 godine i onda kandidirali za prezbitere. Tajnik Tjedna upozorava plenum da se cijelo vrijeme diskutira o jednom pitanju koje je već sam Papa Pavao VI u pismu kardinalu Villotu iznio kao mogućnost. BULAT napominje da je ta mogućnost ponuđena samo nekim zemljama i dobro znamo koje zemlje guraju tu mogućnost.

Za riječ se javio Mijo IVANISEVIĆ i rekao: budući da je Bulat rekao da treba voditi računa o svemu, onda treba voditi računa i o ovom pitanju. Treba računati i na one ljude koji bi bili dobri svećenici, premda su oženjeni, ali ih se sada ne pripušta ređenju jer su oženjeni. A što se tiče toga da je ta mogućnost ponuđena samo nekim zemljama rekao bih da je čovjek u svakoj zemlji isti: i u Holandiji i u Hrvatskoj. Stvar je samo u tome što neki ljudi u nekim zemljama nemaju dovoljno hrabrosti da sagledaju probleme. Sveć. Grga BATUR, župnik u Hvaru, pripominje da Bulatovo izlaganje daje dojam da su mladi ljudi trikom i varkom prisiljeni za celibat. Slično Miljenko ŽAGAR veli da ne može prihvatiti razloge oca Bulata, jer, prvo, ono daje zaključiti da sjemeništarci nisu i ne mogu biti u sjemeništima slobodni u izboru zvanja i, drugo, da ima mnogo ljudi koji bi rado postali svećenici ali to ne mogu postati zbog jednog crkvenog zakona koji je uvjetovan povijesnim okolnostima i određenim mentalitetom srednjeg vijeka.

Nakon ove burne diskusije oko točke (5) plenum je izglasao točku (za: oko 400 svećenika, protiv: 27, uzdržalo ih se: 18).

Točke 5—8

Ove su točke prihvaćene bez posebne diskusije.

Rezolucija je nakon diskusije dana u cjelini svojeg teksta na glasanje. Rezoluciju je prihvatila većina u plenumu (protiv: 14, uzdržalo ih se: 16).

Nakon glasanja ove rezolucije učinjena je pauza od 13,00 do 14,00 sati da sudionici mogu objedovati.

4. radna grupa: *Društveno-ekonomska pitanja svećenikove službe*

Tekst rezolucije

U radu grupe sudjelovalo je tridesetak sudionika. Došli smo do slijedećih spoznaja:

I. Društveni položaj svećenika

1) U tehniziranom suvremenom društvu specijaliziranih funkcija svećenstvo kao stalež našlo se na rubu društvenih tokova. Tako se bitno izmijenio status svećenika, koji je u ruralno-feudalnom društvu imao središnji položaj i nekako proživljavao sve društvene funkcije. Ostajanje pri starim načinima rješavanja svećenikovih društveno-ekonomskih pitanja, koji su vrijedili nekada, stavlja svećenika danas u veoma nesiguran položaj, što se vidljivo odražuje i u opadanju broja svećeničkih zvanja, a ujedno se ti načini pokazuju sve manje uspješnim. Društveno-ekonomska nesigurnost svećenikova položaja odražuje se također u neefikasnosti njegova djelovanja. S druge strane, mnogovrsne zadaće crkvene mjesne zajednice kroz povijest nagomilale su se u jednom čovjeku (svećeniku), koji kao da ne treba suradnje drugih članova Božjeg naroda, što samo povećava njegovu izdvojenost iz društva, a ujedno otežava izvršavanje njegove prezbiterijalne uloge.

2) Mnogi problemi društveno-ekonomske naravi svećenikova života tijesno su povezani s naslijeđenim i dosta opterećenim oblicima odnosa: svećenik—biskup, svećenik—zajednica.

Kao prvi korak u rješavanju tih složenih pitanja slobodni smo predložiti slijedeće:

a) — Jasno bi trebalo definirati ulogu prezbiterijalnih vijeća. Ona trebaju biti *demokratski* izabrana. Biskup ih mora konzultirati u svim važnijim personalno-ekonomskim i pastoralnim pitanjima biskupije. Premda su to savjetodavna tijela, biskup ih treba ozbiljno uzimati. U slučaju da donosi odluku koja je u suprotnosti s mišljenjem većine članova prezbiterijalnog vijeća, mora je javno i valjano obrazložiti.

b) — Poraditi da zajednice kojima svećenici predsjedaju postupno preuzmu određene funkcije, za koje bi zajednica vjere normalno trebala pronaći sposobne i spremne ljude unutar sebe. Na taj će se način lakše stvoriti kvalitetna župna vijeća, koja će promicati život kršćanskih zajednica.

c) — Trebalo bi olakšati prelaženje dijecezanskog klera iz biskupije u biskupiju i odgovornije angažiranje redovničkog klera u pastvi, pod istim uvjetima i okolnostima kako djeluje dijecezanski kler, pa i onda kada se radi o popunjenju zapuštenijih i ekonomski slabijih župa. Prezbiterij je jedan (usp. CD 34).

II. Ekonomski položaj svećenika

Rubni položaj današnjeg svećenika naročito dolazi do izražaja u pitanjima ekonomske naravi. Njegovo uzdržavanje gotovo uvijek prepušteno je slučajnosti. Konstatiramo da u biskupijama postoji golema razlika između bogatih i siromašnih svećenika i župa te da ima svećenika koji ne mogu živjeti život dostojan čovjeka. U Crkvi se na žalost, skoro ništa ne čini da se riješe ta pitanja. A nesumnjivo je da je neuspješan svaki oblik evangelizacije ako se među svećenicima ne ostvari temeljna socijalna pravda.

Da bismo izašli iz takvog stanja, predlažemo:

a) — Nadarbinski sistem konačno treba napustiti. Postojeću nadarbinsku imovinu župa treba otuđiti ili svesti na minimum.

b) — Stvaranje jedinstvene centralne biskupijske blagajne iz koje bi se financirale centralne ustanove, uzdržavao kler, pomagali siromasi, organizirali pastoralni pothvati i izgradnja objekata.

c) — Svi svećenici trebaju biti zdravstveno i mirovinski osigurani.

Dok se to pitanje uspješnije ne riješi, a radi veće ekonomske efikasnosti, poželjno bi bilo da se postojeći biskupijski fondovi osiguranja ujedine na nacionalnom ili barem metropolitanskom planu.

d) — U pravilnicima osiguranja trebalo bi predvidjeti pravedniju naknadu za one svećenike koji iz bilo kojeg razloga napuštaju svećeničku službu.

e) — Ekonomsko-društvenim problemima svećenika kao i potrebama manjih župa moglo bi se već sada doskočiti stvaranjem pastoralnih ekipnih centara.

f) — Trajnije rješenje treba očekivati od prezbiterijalnih vijeća biskupija, koja će formirati komisiju za ekonomska pitanja a ona će upravljati svim financijsko-ekonomskim dobrima u biskupiji.

g) — Treba nastojati uvesti neodređeni i slobodni obiteljski doprinos vjernika.

h) — Bilo bi potrebno da se prihodi i rashodi rješavaju putem budžeta. Budžet bi moralo sastavljati ekonomsko vijeće i podnositi ga na odobrenje prezbiterijalnom vijeću za slijedeću budžetsku godinu. U raspodjeli budžetskih sredstava treba se obazirati u prvom redu na potrebe evangelizacije.

Nakon objeda plenum je nastavio diskusiju u 14.00. Treba napomenuti da se sada plenum znatno smanjio (ostalo ih je oko 200), budući da diskusija poslije podne nije bila predviđena u programu. Pošto je Augustin KORPAR pročitao rezoluciju., ona je bila glasanjem prihvaćena kao polazište za diskusiju (protiv: 1).

I. Društveni položaj svećenika

1) »U suvremenom tehničiranom svijetu...«

Ovaj je broj prihvaćen.

2) »Mnogi problemi...«

Svećenik Josip KOLANOVIĆ ne slaže se s uvodnim odlomkom jer nije dovoljno obrađena društvena narav svećenika. Predlaže da se broj 2 izostavi, a u broju 1 da se pokažu putevi kako bi se svećenik mogao integrirati u društvo u kojem živi počevši od njegove nošnje, kretanja itd. Ž. KUSTIĆ upozorava na opasnost da se ne bi problemi jednog kraja Hrvatske poistovjetili s problemima cijelog područja Hrvatske. Točka 2 je potrebna. Za izostavljanje broja 2) zalagali su se i svećenici Ivo PLENKOVIĆ i F. JURAK. Jerko FUČAK predlaže da se u naslovu izostavi riječ »društveno-«, a ostavi samo riječi »Ekonomska pitanja«.

Plenum je s tim ispravkom prihvatio točku 2 (protiv: 30, uzdržalo ih se: 15).

II. Ekonomski položaj svećenika

Mons. Josip PAVLIŠIĆ, nadbiskup-koadjutor iz Rijeke, predlaže da se amandmani za slijedeće rezolucije skupe putem tiska (Glas Koncila ili Kršćanska sadašnjost), jer u dvorani više nema potrebnog broja sudionika.

Prof. Milutin JURANIC predlaže da se u uvodnom odlomku mjesto riječi »skoro se ništa ne čini« stavi »premalno se čini«. Plenum je taj prijedlog uvažio.

a) *Nadarbinski sistem*

Neki su predlagali (Franjo JURAK) da se napusti nadarbinski sistem u Crkvi, a drugi (nadbiskup PAVLIŠIĆ) upozoravali su da se tu ne smije učiniti nešto preuranjeno i nepromišljeno zbog čega bismo se za pet godina kajali. IVEROVIĆ predlaže da seljaci preuzmu župnu zemlju, obrađuju je, plaćaju porez, a svećeniku donesu polovicu jer se župna zajednica mora brinuti za svećenika. Ovu je točku plenum prihvatio sa stilskom preinakom: »Gdje postoji nadarbinski sistem konačno ga treba napustiti...«

b) *Centralna biskupska blagajna*

Plenum je prihvatio ovaj prijedlog.

c) Socijalno osiguranje i penzija

Svećenik Luka CIRIMOTIĆ predlaže da i svećenike socijalno osigurava država kao što je to ovih dana provedeno u Sloveniji. Inače svećenici ostaju proletarijat i bez onih prava koja su osnovna za jednog čovjeka. To isto predlaže i Ljubo KRASIĆ obrazlažući da biskupijska blagajna ne može biti za socijalno osiguranje i penziju dovoljno jaka bez zaleđa (države). Augustin KORPAR izjavljuje da je radna grupa dala taj prijedlog o biskupskoj blagajni i o biskupijskim fondovima na nacionalnom ili metropolitanskom planu, a na BK ostaje da se odluče na koji će način socijalno osigurati svoje svećenike, svojim vlastitim putem ili putem države.

Točka c) je prihvaćena (protiv: 5, uzdržalo ih se: 12)

Točke d—f

Prihvaćene.

Točka g) Slobodni obiteljski doprinos vjernika

Svećenik Luka CIRIMOTIĆ napominje da bi se doista uspjelo riješiti socijalno-ekonomsko pitanje svećenika ako bi svaka obitelj slobodno davala neki makar i malen doprinos. Neki su predlagali da se odredi ta svota novca, no plenum nije taj prijedlog htio prihvatiti. Radije je ostavio taj doprinos vjernika slobodnim. Plenum je prihvatio t. g) Protiv ih je bilo 8, a uzdržalo ih se: 5.

Točka h) Budžet

Vladimir STANKOVIĆ je upozorio na eventualne opasnosti u objelodanjivanju budžeta. IVEROVIĆ predlaže da se za budžet brine (određuje, biskupu predlaže, svećenika plaća) župni odbor. Pero LOVAŠEN upozorava da je još uvijek prevelika razlika između siromašnih i bogatih župa. Stalno se govori o brizi siromašnih svećenika, ali se na tome dosad nije ništa učinilo. Na ovo upozorenje dao je Augustin KORPAR odgovor: zagrebačka nadbiskupija misli u skoro vrijeme nešto konkretno učiniti da riješi to pitanje. Točka je prihvaćena (protiv: 2, uzdržalo ih se: 7). Nakon toga rezolucija je i u cjelini izglasana i prihvaćena.

5. radna grupa Problemi u vezi s dušobrižništvom iseljenika

Tekst rezolucije

Znak je vremena da se dosadašnja stabilna ljudska, pa tako i vjerska zajednica sve više nezaustavljivo pretvara u mobilnu: unutar zemlje i preko njezinih granica. Taj proces proživljava danas osobito naš hrvatski narod. Dok s jedne strane odlaženje iz sela u grad donosi mnogostruke probleme, dotle masovno odlaženje u inozemstvo postaje egzistencijalnim pitanjem nacije, dosljedno tome i Crkve u hrvatskom narodu. Oko 2 milijuna Hrvata nalazi se izvan domovine, što predstavlja jednu trećinu nacije. Iako se najnoviji exodus odvija pod vidom privremenog zaposlenja u inozemstvu, ipak nosi u sebi opasnost trajnijeg ili stalnog ostanja.

Djelovanje hrvatskog katoličkog svećenika u domovini i izvan nje mora voditi računa o pojavi raslojavanja tradicionalne kršćanske zajednice. Na to ga potiču religiozni, rodoljubni, socijalni i kulturni motivi. Ozbiljnost stanja traži neodgodivo zalaganje cijele Crkve u Hrvatskoj. Do sada uloženi napor ni izdaleka nisu dovoljni. Činjenica da među 600.000 hrvatskih katolika u Zapadnoj Evropi i Australiji djeluje svega 66 hrvatskih svećenika, pokazuje izrazito nedovoljnu brigu Crkve u domovini za svoje vlastite vjernike u tuđini. Najodgovorniji i najkompetentniji nosioci te brige jesu hrvatski biskupi i redovnički poglavari. Time se ne umanjuje suodgovornost hrvatskog svećenstva i Božjeg naroda.

U vezi s gore iznesenim svećenici iz domovine i inozemstva okupljeni na Teološko-pastoralnom tjednu 1971. u Zagrebu predlažu slijedeće:

1. Pozivaju se braća svećenici da preko biskupijskih svećeničkih vijeća osobno utječu kod biskupa i redovničkih poglavara na prestrukturu-

riranje dosadašnjih pastoralnih oblika (spajanje malih župa, razmjštaj svećenstva i sl.) kako bi veći broj svećenika mogao poći u inozemnu pastvu.

2. Treba poduzeti potrebne mjere da u našoj inozemnoj pastvi svoje mjesto nađu i hrvatski svećenici-studenti kao i ostali naši svećenici koji tamo borave.

3. Preporuča se da župnici iz domovine podržavaju veze sa svojim župljanima u inozemstvu i da ih povremeno posjećuju, ali u dogovoru s hrvatskim misionarom.

4. Budući da će pojava migracije biti oznaka naše Crkve i u budućnosti, treba poduprijeti nastojanje oko sistematskog spremanja bogoslova i sjemeništaraca za inozemnu pastvu.

5. Od oko 500 hrvatskih redovnica u zapadnoevropskim zemljama, trebalo bi ih veći broj nego do sada uključiti u pastoralni rad s mnogobrojnim hrvatskim ženama i djevojkama.

6. Treba proširivati mrežu laičkih suradnika (socijalnih radnika, pomoćnica apostolata i sl.) jer je njihov rad od neprocjenjive koristi.

7. Molimo oce biskupe i redovničke poglavare da češće posjećuju naše iseljenike, i to ne samo one u Evropi nego i u prekomorskim zemljama.

8. Svećenici u domovini i misionari u inozemstvu neka nastoje djelovati na naše ljude da misle na povratak u domovinu i ne odlaze u prekomorske zemlje.

9. Da bi svojim biskupima i redovničkim poglavarima olakšali konkretnu brigu za našu inozemnu pastvu, neka se braća svećenici — koji osjete poziv za takav apostolat — sami stave na raspolaganje svojim poglavarima.

10. Naše konkretne prilike i upute Sv. Stolice zahtijevaju ozbiljniji studentski pristup problematici iseljavanja, stoga molimo sve ordinarijate da kao prvi korak u tom nastojanju osnuju dijecezanska vijeća za iseljenike.

11. Hrvatski dušobrižnici u Evropi zapažaju da narodi i Crkva u zemljama u kojima djeluju premalo poznaju narod i Crkvu u Hrvatskoj, zato smatraju potrebnim da organizatori Teološko-pastoralnog tjedna ubuduće pozivaju promatrače i suradnike iz tih zemalja.

Pošto je ova rezolucija bila pročitana, diskutiralo se jedino o posjeti svećenika (župnika i kapelana) i biskupa vjernicima u inozemstvu. Posjete naime treba dogovoriti s dušobrižnicima u inozemstvu. Posjeti župnika i kapelana mogu imati samo *lokalni* značaj, a posjet biskupa *opći*.

6. radna grupa: *Javno mnijenje u dušobrižništvu i apostolatu*

Tekst rezolucije

Radna grupa — polazeći od svijesti da Crkva ima javni karakter i da na njezinu bit spada da ona bude zadatak svijui, da bude objekt zanimanja i znatiželje, pa i diskusije svijui — konstatira da je problem javnoga mnijenja u Crkvi izvanredno značajan čimbenik njezina života i djelovanja, njezina poslanja. Kako se u diskusiji otkrilo da je javno mnijenje vrlo složen fenomen, koji grupa nije uspjela domisliti u svim njegovim dimenzijama, to se ograničujemo na ove konstatacije:

1. Javno je mnijenje rezultanta u javnosti iznesenih sudova o skupnim interesima zajednice, rezultanta koja nadilazi puk; zbroj svjesnih i nesvjesnih stanovišta i reakcije članova te zajednice.

2. Taj fenomen nije još u dovoljnoj mjeri postao dio svijesti i nastojanja ove Crkve. Zato želimo ponovno istaknuti svu aktualnost točke 5 i 6 rezolucije o religioznom tisku prošlogodišnjega Tjedna, gdje je istaknuta potreba što provjerenijih informacija, bez zatajivanja i apriornih ograda, kako bi se stvorilo zrelo javno mnijenje u Crkvi i oko nje, pospješila zrelost Božjega naroda na svim njegovim razinama

kao i odgovornost sviju pred Bogom i braćom u vjeri. Napose bi donošenju presudnih odluka morala prethoditi svestrana informacija najšire javnosti, kako bi odluke bile što utemeljenije i provedivije.

U tome je smjeru konstatirano da je nužna također savjesna i odgovorna kritika u Crkvi, imajući u vidu pri tom analogne procese u ostaloj publicistici u našem specifičnom društvu. Dakako, uvijek treba izbjegavati nezdravu polemiku.

U slučajevima kada i provjerena informacija ili tretman osjetljivijih problema ponegdje urodi zabunom, ne može kao isključivo mjerilo služiti parola: »Ne uznemirivati 'malene'!« Valja misliti i na njihov rast. Tu je po ocjeni većine sudionika od bitne važnosti hrabar i provišećen razgovor dušobrižnika s čitateljima.

3. S tim u vezi moramo konstatirati da je u našoj Crkvi tokom protekle godine postignut stanovit napredak: BKJ očitovala je veću otvorenost, u crkvenom visokotiražnom tisku sve se više susreće riječ čitalaca, pred javnošću su otvorenije načete stanovite teme od skupnog crkvenog interesa, upotpunjuje se teološka literatura iako nadalje nedostaju zaokružene teološke informacije o Koncilu za šire slojeve.

4. Mislimo da je na ovom području još uvijek najhitniji zadatak sviju ostvarenje *zreloga javnog mnijenja*, gdje pod *zrelošću* podrazumijevamo: osposobljenje Crkve-zajednice za autoanalizu i suodgovornost njezinih članova s ciljem sve potpunije izgradnje Crkve i sve autentičnijeg njezina služenja u ovome narodu.

5. Svjesni toga da je apostolat na različite načine zadaća svih članova Crkve, a ne tek nekih njezinih službi, npr. svećenstva, smatramo jednim od najhitnijih zadataka da se u javno mnijenje ove Crkve ugradi upravo svijest te apostolske suodgovornosti.

Pošto je dr J. TURCINOVIC pročitao ovu rezoluciju, plenum ju je prihvatio kao temelj za diskusiju. Otac Bono ŠAGI predlaže da o rezoluciji treba diskutirati u cjelini budući da je ona vrlo dobro i precizno formulirana.

Matiya ŽGELA veli da se prošlih godina mnogo prigovaralo da naše crkvene novine vode premalo računa o čitateljima i da se čitateljstvo nad nekim napisima GK sablažnjuje. Pita da li je ta stvar međuvremeno ispravljena. Na to pitanje primjećuje Živko KUSTIĆ da je taj aspekt u rezoluciji doista mimoiden, premda se ne opaža opadanje zanimanja kod čitateljstva za Glas Koncila. Držim da se zadnjih mjeseci opaža u jednom dijelu klera izvjesna umornost, pasivnost a i protivljenje. Šteta što o tome nije ništa rečeno u rezoluciji. Miroslav AGOSTINI primjećuje da se njemu osobno ne sviđaju neki polemički napisi u Glasu Koncila. Predsjedatelj upozorava da je u rezoluciji spomenuto da treba izbjegavati nezdravu polemiku.

Na sve te primjedbe odgovara prof. dr J. TURCINOVIC da su ti problemi opravdani, ali je radna grupa imala temu JAVNO MNIJENJE U APOSTOLATU, a ne o TISKU.

Rezolucija je prihvaćena (uzdržao se od glasanja 1).

7. radna grupa: *Briga za crkvenu umjetnost*

Tekst rezolucije

1. Predlažemo da jedan od budućih tečajeva bude posvećen temi »Svećenik i kultura«, s osobitim naglaskom na glazbu, likovnu umjetnost, film i literaturu.

2. Odgoj i naobrazba klera u pogledu crkvene umjetnosti ne zadovoljava potrebe današnjeg vremena. Stoga tražimo da na svim bogosloveskim školama crkvenu umjetnost predaju kvalificirani povjesničari umjetnosti, kojih ima dovoljan broj, a bave se poslovima izvan svoje struke.

3. Da se u svim biskupijama — tamo gdje još ne postoje — osnuju odbori za crkvenu umjetnost (prema točki 44. Uredbe o svetom bogoslužju) i da budu sastavljeni od stručnjaka, makar i laika ukoliko nema svećenika.

4. Utvrđeno je da odbori za crkvenu umjetnost i tamo gdje postoje ne funkcioniraju, i da župnici nemaju gdje dobiti mjerodavan savjet ni za čuvanje umjetnina ni za adaptacije crkava. Stoga predlažemo da Biskupska konferencija imenuje jednu komisiju sastavljenu od raznorodnih stručnjaka (laika, svećenika, redovnika i redovnica) koja će izraditi pravilnik o čuvanju umjetnina i načela za adaptaciju crkava i to predložiti pojedinim biskupijama i redovničkim zajednicama da ih prihvate.

5. Svjedoci smo incidenata u vezi s čuvanjem umjetničke baštine koja je u vlasništvu Crkve. — Da se to izbjegne, predlažemo da se uspostavi suradnja i češće konzultiranje crkvenih i civilnih tijela koja imaju za zadatak čuvanje umjetničke baštine, konkretno: suradnju biskupijskih odbora i konzervatorskih zavoda.

Ove je zaključke prihvatila radna grupa sastavljena uglavnom od delegata pojedinih biskupija i redovničkih zajednica (otprilike 20 sudionika u debatama). — Predsjednik radnog odbora bio je Marijan ŽUGAJ, a tajnik Milutin JURANIĆ, zapisničar MIKLOS. Redakcija zaključaka: Anđelko BARDURINA.

Rezoluciju je pročitao prof. Milutin JURANIĆ, a plenum ju je potom prihvatio kao temelj diskusije.

Diskutiralo se o adaptiranju crkava i crkvenih objekata i predložene su neke izmjene u tekstu rezolucije. Dr A. BENVIN je primijetio da točka 3 ima odveć klerikalni karakter pa je predložio da se riječi: »...makar i laika ukoliko nema svećenika« izostave. Plenum je to prihvatio.

Rezolucija je prihvaćena u dijelovima i u cjelini (protiv: 2, uzdržalo ih se: 1).

8. radna grupa *Rezolucija o sudbini prošlogodišnjih rezolucija*

Tekst rezolucije

1. Konstatirali smo da su prošlogodišnje rezolucije izazvale veliko zanimanje kod prisutnog svećenstva kako u svom nastajanju tako i u izlaganju.

2. Članovi ove komisije za sudbinu prošlogodišnjih rezolucija nemaju pravi uvid u njihovu realizaciju, jer to nije moguće bez anketa i druge dokumentacije, koja se nije mogla provesti. No na temelju vlastitih iskustava i analogije smatraju da su ostale sterilne.

3. Svjesni smo da je obvezatna snaga prošlogodišnjih rezolucija samo direktivna, kako za svećenike tako i za biskupe, no to ne znači da se na njih ne treba obazirati ili da ih se može lako uzeti, bilo od biskupa ili od svećenika, jer inače nemaju smisla.

4. Izglasane rezolucije traže daljnji postupak, tj. njihovu realizaciju u konkretnim prilikama pojedinih biskupija, dekanata i župa, na čemu bi se trebali angažirati svi biskupski forumi, svećenički i vjernički.

5. Ako je svećenstvo cijele zemlje na svom studijskom tjednu smatralo da je neki problem zaista gorući problem naše Crkve i našeg vremena, onda je pravo da baš taj problem uđe kao tema godine na naše pastoralne sastanke u biskupijama i dekanatima u cilju daljnjeg produbljivanja.

6. Pozivamo prisutne da se izjasne o načinu provođenja rezolucija koje asambleja prihvaća kao direktive i osnovu za daljnji rad. Komisija predlaže slijedeće:

a) Da se održe pokrajinski tečajevi na kojima će se aktualizirati i konkretizirati rezolucije na određenom prostoru.

b) u tome bi trebali sudjelovati biskupi, svećenici i laici.

c) Ta bi se problematika trebala tretirati na tribinama i na stalnim stupnjevima biskupijskih i župnih grupacija.

d) Bilo bi prikladno da se ova problematika tretira i na svećeničkim rekolekcijama.

e) Rezolucije bi trebale imati odjeka u našem pokrajinskom tisku i župnim biltenima.

f) Pastoralni biskupijski centri — koji postoje u svim biskupijama prema traženju Koncila, koji je završio prije 5 godina, a za organiziranje i usklađivanje pastoralne djelatnosti širom biskupije — trebali bi pomoći realizirati izglasane rezolucije. Smatramo da bi bilo prikladno da se i Biskupska konferencija zabavi izglasanim rezolucijama i da nas o tome obavijeste na slijedećem svećeničkom tečaju.

Pošto je svećenik Franjo JURAK pročitao rezoluciju, plenum ju je prihvatio kao temelj diskusije.

Dr BENVIN naglašava važnost ove rezolucije. Rezolucije su pobudile i lani i ove godine velik interes. Treba stoga te rezolucije ozbiljno shvatiti. Šteta što lani s rezolucijama nije ništa drugo učinjeno osim što su bile objelodanjene u Bogoslovskoj smotri. Vladimir STANKOVIĆ veli da je on rezoluciju svoje radne grupe lani raspisao svim svećenicima koji djeluju u pastvi među Hrvatima u inozemstvu i o toj su rezoluciji raspravljali svećenici čak na New Zelandu i u Australiji. Dr Bonaventura DUDA predlaže da se o rezolucijama raspravlja po dekanatima. Augustin KORPAR predlaže da biskupi zaduže Prezbiterijalno vijeće da se rezolucije ostvare. Predsjedatelj pripominje da on osobno nije za pritisak. Potom su neki svećenici iznosili svoja iskustva s rezolucijama: oni su na temelju rezolucija prošlogodišnjeg Tjedna katehizirali, propovijedali...

Dr A. BENVIN primjećuje: što rekoše kolege, plod je Tjedna, a ne rezolucija, a što se tiče gosp. Stankovića plod je to osobnog truda i zalaganja. Treba doista učiniti sve što je moguće da bi uspjeh tih rezolucija bio velik, jer je u njih uloženo velik trud. Budući da je Katolički bogoslovni fakultet u Zagrebu organizirao Tjedan, neka bi uznastojao da se te rezolucije i ostvare. Župnik Franjo JURAK predlaže da se o tim rezolucijama studira na Fakultetu u grupi *pastoralnih* znanosti. BENVIN je ponovno zamolio Fakultet da u pogledu rezolucija uzme ulogu mentora ili tutora. Župnik Ivo SPOLJAR predlaže da se te rezolucije pošalju Vijeću za kler na studij.

Potom je rezolucija dana na glasanje i prihvaćena (nitko nije bio protiv i nitko se nije uzdržao od glasanja).

Diskusija u plenumu završila je svojim radom u 17,00 sati poslije podne. Na kraju diskusije nadbiskup monsinjor Franjo KUHARIC izrekao je kraći govor u kojem je rezimirao glavne misli Tjedna i zahvalio je organizatorima i voditeljima Tjedna. Evo njegovih riječi:

Tečaj je završio! Rezolucije su izglasane! Plod su diskusija u kojima je bilo i svjetla i tame, jer ljudi nisu čiste misli. U svoj dijalog unose i svoje živce i svoje emocije i svoje dispozicije! Međutim, kada je netko digao ruku za neki tekst, pretpostavljam da ju je podigao s punom odgovornošću! Dakako, rezolucijama diskusije nisu završene! One će se nastaviti. Nastavit će se u Božjem narodu, nastavit će se u Biskupskoj konferenciji! Što se tiče konkretnih odluka, koje će biskupi moći donijeti na temelju razmišljanja o izglasanim rezolucijama, treba uzeti trijezno u račun i naše specifične prilike i naše stvarne mogućnosti!

Jedno ipak nikada ne smijemo zaboraviti! Kad se govori i razmišlja o svećeništvu, ne može se o njemu razmišljati kao o nekoj ljudskoj ustanovi i klasi, izdvojenoj iz Božjega naroda! Osim toga treba imati uvijek na umu svrhunaravnu dimenziju Crkve! Ona nije samo neko ljudsko društvo koje bi moglo rješavati svoje probleme samo ljudskim sudovima! Crkva je misterij jer je božanska ustanova spasenja! Isus Krist — Bog i čovjek — ustanovio ju je! Duh Sveti je u njoj djelotvoran! Njezin se život ne može zamisliti bez stalnog strujanja milosti!

S tog stanovišta moramo pristupati i stvarnosti autoriteta u Crkvi! Čuvajmo se negativnog mentaliteta koji je plod krivih mišljenja! Duh Sveti služi se vidljivim instrumentom da Crkva ostane Jedna u istini i ljubavi! To je Učiteljstvo Crkve, Biskupski kolegij s Papom na čelu, koji opet ima posebnu funkciju u zajednici Božjega naroda! Stoga je negativan mentalitet neke kritizerske zajedljivosti u odnosu na biskupe, a ta se zajedljivost tu i tamo osjeća! Biskupi nisu nametnuti Crkvi odnekud izvana! Oni su u Crkvi, u njoj žive i s njom žive, ali nose odgovornosti koje im nije mogao povjeriti Božji

narod, nego sam Isus Krist sakramentalnim posvećenjem! Da ostanemo na pravom putu istine, a to znači i rješavanja konkretnih problema, moramo to stalno imati na umu!

Vjerujte mi, ako se svi svećenici prihvate posla u zajednici svojih župa onako kako nam je to izložio jedan predavač, velečasni Majstorović, ako svi nastoje ostvariti zajednice djelotvorne ljubavi koje se brinu za svoje siromahe, udovice, brojne obitelji, čak i nerođenu djecu koja su u opasnosti — svećenici će tako ispuniti svoj život, otpast će mnogi problemi! Svećenici će naći svoju puninu i svoju radost! Ne smijemo biti suviše usredotočeni samo na sebe i samo na svoju problematiku. Sebe moramo promatrati u cjelini života i problema Božjega naroda! Stoga ne bi bilo dobro ni pravedno prema vjernicima, prema Crkvi, ako bi netko svoje osobne probleme, možda i krize koje treba u sebi i samo u sebi riješiti, proširivao na cijelu Crkvu. Moramo biti iskreni jedni prema drugima, ali isto tako svaki mora biti i sam sebi iskren i to pred Bogom!

Naš put i naša metoda ne smiju biti međusobna optuživanja i međusobno etiketiranje! Naš put i naša metoda mogu biti samo zajedničko nasljedovanje Isusa Krista! Crkva živi u svijetu, mora spasavati svijet, ali nije od ovoga svijeta!

U molitvi se moramo otvarati svijetu Duha Svetoga, bez kojega ne možemo razumjeti mnoge stvari, i bit će nam dano to svjetlo! Hvala svima, osobito priređivačima Tjedna. Blagoslov Božji svima!«

Nakon toga je dr Tomislav ŠAGI-BUNIĆ, predsjedatelj Tjedna, održao zaključnu riječ i molitvom zahvalnicom Bogu zaključio plodonosan rad ovogodišnjeg svećeničkog Teološko-pastoralnog tjedna.

Dr Adalbert Rebić, tajnik Tjedna